

Helena Jáčová

Technická Univerzita v Liberci

FACTORING JAKO MODERNÍ FORMA FINANCOVÁNÍ PROVOZNÍ ČINNOSTI PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTŮ

1. Úvod

Využívání factoringu se v poslední době stává i v České republice jednou z moderních metod, která se používá pro financování provozní činnosti podniku. Jedná se o kombinaci administrativních a finančních služeb dostupných domácímu i zahraničnímu podnikání. I když factoring není nijak novou službou, je světově uznávanou metodou zajištění financí a správy pohledávek. Od doby, kdy byla tato služba zavedena na jednotlivých trzích, lze říci, že trend vývoje je podobný ve většině zemí. V prvních letech jeho využívání byl o tuto službu menší zájem, a to především z důvodů konzervativního postoje k novým produktům, a také z nedostatku informací. Po vhodné propagaci, která měla za úkol vysvětlit význam factoringu, začal být factoring používán stále více malými, středními, ale i velkými společnostmi a tato moderní služba začala vykazovat trvalý a pokračující nárůst počtu uživatelů. Cílem factoringu je stav, kdy dodavatel není odkázán na mnohdy několikaměsíční doby splatnosti svých faktur a může svými zdroji disponovat téměř ihned. Z praktického hlediska se jedná o určitý druh překlenovacího úvěru a zároveň toto financování není navíc omezeno žádným limitem.

2. Vymezení factoringu

Pokud bychom chtěli vymežit pojem factoring, zjednodušeně lze říci, že se jedná o jednu z možných forem krátkodobého alternativního zdroje financování provozní činnosti společnosti, založeném na odkupu krátkodobých pohledávek (obvykle se splatností od 30 do 90 dnů) z obchodního styku před dobou jejich splatnosti. Dodavatelé zboží nebo služeb postupují na factoringovou společnost (faktora) své pohledávky za odběrateli. Vůči odběratelům vystupuje faktor jako jejich věřitel.

Faktor po prověření bonity prodávajícího (klienta) a kupujícího uzavře s klientem smlouvu. Ve smlouvě se klient zavazuje, že veškeré pohledávky vznikající za odběrateli bude postupovat factoringové společnosti, která se zavazuje, že na postoupené pohledávky poskytne klientovi zálohy v dojednané výši (od 60 do 90% z hodnoty pohledávky, podle kvality a možných rizik ve vztahu k odběrateli) bezprostředně po převzetí příslušných faktur. Po úhradě pohledávek odběratelem na účet factoringové společnosti bude proveden doplatek postoupených pohledávek ponížených o finanční náklady.

Z hlediska právního a účetního je factoring služba postavená na postoupení pohledávek, kdy ve factoringové smlouvě se klient zavazuje, že všechny pohledávky za specifikovanými odběrateli bude postupovat factoringové společnosti, čímž dochází k zásadní změně věřitele. Factoringová společnost tímto vlastně poskytuje dodavateli provozní prostředky a stává se novým a výhradním majitelem pohledávky včetně jejího příslušenství s cílem zabezpečit řádné a včasné inkaso a tím zamezit vzniku problémových pohledávek. V případě nedodržení termínů splatnosti zajišťuje upomínkové řízení a případně i právní (soudní) vymáhání.

Při porovnání s bankovním úvěrem představuje factoring jednodušší a rychlejší finanční službu. Faktor se od okamžiku žádosti o odkup pohledávek soustředí na analýzu podrobností obchodních vztahů a analýzu bonity odběratelů. Vlastní proces zhodnocení a schválení odkupu pohledávky je otázkou dnů, kdežto u úvěru se někdy jedná i o měsíce. Dále faktor nevyžaduje zajištění tohoto finančního vztahu, ale při poskytnutí bankovního úvěru banka vyžaduje zajištění poskytnutého úvěru.

3. Výhody a nevýhody factoringu

Factoring je ideálním produktem pro většinu odvětví ekonomiky. Řeší finanční krytí výrobních a obchodních firem, jejichž výrobky vykazují rychlou obrátku a z toho vyplývající vysoké nároky na provozní kapitál. Pro dodavatele je jednodušší a rychlejší formou získání provozních peněžních prostředků než jiné formy

financování. Takto získané finanční prostředky nejsou účelově vázány, tzn. že faktor neprověřuje způsob jejich použití. Využívání factoringu přináší následující výhody pro dodavatele:

- jednodušší, rychlejší a administrativně méně náročná forma získání finančních zdrojů, která není zatížena činností související s upomínáním a vymáháním pohledávek,
- poskytnuté finanční prostředky nejsou účelově vázány,
- zlepšení konkurenceschopnosti dodavatele, který může akceptovat delší lhůty splatnosti faktur, ale může factoring použít i k vykrytí sezónních vlivů,
- zvýší svoji akceschopnost, protože má možnost disponovat se svými zdroji několik dní po vyfakturování dodávek, a to i přes výše zmíněné doby splatnosti,
- snížení administrativní náročnosti sledování celé agendy pohledávek,
- efektivnější vymáhání pohledávek po lhůtě splatnosti; převzetí profesionální správy pohledávek a jejich inkasa faktorem,
- elektronická komunikace s on-line přehledem o pohledávkách a zálohách dává možnost kdykoliv získat informaci o stavu pohledávek,
- prověřením bonity odběratelů (factoringovou společností) se sníží možnost rizika odběratelsko-dodavatelských vztahů,
- umožňuje přesněji plánovat cash-flow, neboť odpadá nejistota, zda pohledávka bude zaplacená přesně v termínu či nikoliv,
- dodavatel ví zcela přesně, kdy a kolik peněz obdrží od factoringové společnosti,
- možnost rozšíření aktivit firmy tím, že vzniká možnost profinancovat vyšší objemy výroby (služeb), nebo zahájení nové výroby (služeb).

Z využívání factoringu vyplývají nejen výhody pro dodavatele, ale i určité výhody pro odběratele:

- možnost dlouhodobě budovat obchodní vztah s dodavatelem, který minimalizuje riziko, že dodavatel z důvodu nedostatku provozních prostředků nebude schopen profinancovat výrobu a splnit dodávku zboží (služeb),
- možnost dohody s dodavatelem o prodloužení lhůty splatnosti úhrad za dodávky zboží, což bude mít pozitivní vliv i na hospodaření a celkovou hospodářskou situaci odběratele,
- factoringová spolupráce je určitým znakem kvality a solidnosti dodavatele, jelikož faktor před začátkem této spolupráce prověřuje bonitu dodavatele na základě svých vlastních kritérií.

Ani financování podnikatelských subjektů pomocí factoringu není zadarmo. Náklady, které klient vynaloží na využívání factoringových služeb, jsou tvořeny

jednak factoringovým poplatkem a jednak úrokovým nákladem za poskytnuté peníze.

Factoringový poplatek zahrnuje náklady vynaložené faktorem na administrativní zpracování faktur, evidenci, inkasní činnost, vymáhání pohledávek a všechny další činnosti s touto agendou související. Výše poplatku se stanovuje na základě celkového plánovaného objemu dodávek, tj. celkové nominální hodnoty postoupených pohledávek. Pohybuje se v rozmezí cca 0,4 do 1,6% z hodnoty fakturované částky. Konkrétní výše tohoto poplatku se vždy sjednává s ohledem na konkrétní obchodní případ a závisí na bonitě zúčastněných stran obchodního vztahu, objemu postoupených pohledávek, pracnosti a komoditě.

Úroková sazba představuje cenu za vyplacené finanční prostředky ve formě záloh. Velikost úrokové sazby, kterou hradí dodavatel, se pohybuje na úrovni úrokové sazby aplikované komerčními bankami při poskytování krátkodobých úvěrů na financování pohledávek do lhůty splatnosti. Úrok se počítá za počet dnů od doby, kdy byla záloha převedena na účet dodavatele, tj. odepsána z účtu faktora, do doby skutečné úhrady odběratelem na účet faktora.

4. Vývoj objemu factoringových transakcí podle světových kontinentů a v ČR

O popularitě factoringu svědčí i rostoucí objemy uskutečněných transakcí factoringových společností.

Tabulka 1. Podíl jednotlivých kontinentů na celkovém obratu factoringových transakcí a podíl jednotlivých kontinentů na obratu mezinárodního factoringu v letech 2001 a 2002 (v mil. EUR)

Kontinent	Celkový obrat factoringu v roce 2001		Celkový obrat factoringu v roce 2002		Obrat mezinárodního factoringu v roce 2001		Obrat mezinárodního factoringu v roce 2002	
	v mil. EUR	v %	v mil. EUR	v %	v mil. EUR	v %	v mil. EUR	v %
Evropa	474 175	65	529 998	71	37 501	78	39 837	78
Amerika	155 066	22	132 678	18	5736	12	5413	11
Afrika	5801	1	6203	1	139	0	193	0
Asie	76 832	12	70 890	9	4793	10	5622	11
Austrálie	8320	0	9992	1	120	0	80	0
Celkem	720 194	100	749 761	100	48 289	100	51 145	100

Pozn: Celkový obrat factoringu zahrnuje obrat tuzemského a zahraničního factoringu.

Zdroj: [1, s. 16].

Z uvedené tabulky je zřejmé, že Evropa má nejvíce uskutečněných factoringových transakcí a zaznamenává jejich nárůst. Z hlediska druhu factoringu

převládá v Evropě domácí factoring, který byl realizován v roce 2002 ve výši 490 161 mil. EUR nad mezinárodním, jehož objem v roce 2002 byl 39 837 mil. EUR.

Tabulka 2. Obrat českých factoringových společností v roce 2001, jež jsou členy Asociace factoringových společností ČR (v mil. Kč)

	Factoring ČS		Factoring KB		LB Factoring CZ		O.B. Hellet		Transfinance		Celkem
		v %		v %		v %		v %		v %	
Celkový obrat factoringu	5016	10,8	8094	17,6	2025	4,4	16 782	36,5	14 120	30,7	46 037
z toho:											
Domácí	3848	12,4	7483	24,0	1625	5,2	10 773	34,6	7423	23,8	31 152
Exportní	946	12,3	601	7,8	357	4,6	907	11,8	4901	63,5	7712
Improtní	102	9,6	10	0,9	26	2,5	0	0	915	87,0	1053
Ostatní	120	1,9	0	0	17	0,3	5102	83,4	881	14,4	6120

Zdroj: vlastní zpracování na základě [4].

Tabulka 3. Obrat českých factoringových společností v roce 2002, jež jsou členy Asociace factoringových společností ČR (v mil. Kč)

	Factoring ČS		Factoring KB		LB Factoring CZ		O.B. Hellet		Transfinance		Celkem
		v %		v %		v %		v %		v %	
Celkový obrat factoringu	9760	18,6	8064	15,4	4 87	8,4	14 528	27,6	15 733	30,0	52 472
z toho:											
Domácí	7513	18,6	7506	18,5	3123	7,7	12 321	30,5	9999	24,7	40 462
Exportní	1839	23,6	500	6,4	680	8,7	1031	13,2	3752	48,1	7802
Improtní	239	15,5	58	3,7	18	1,2	0	0	1228	79,6	1543
Ostatní	169	6,3	0	0	566	21,2	1176	44,2	754	28,3	2665

Zdroj: vlastní zpracování na základě [4].

Factoringový trh představuje v České republice poměrně úzce specializovaný trh. Vedle pěti členů Asociace factoringových společností se poskytováním této služby zabývají okrajově banky nebo i privátní společnosti.

Pokud bychom chtěli ale zjistit, která odvětví využívají nejvíce tuto službu, bude odpověď velmi těžká. I když factoringové společnosti zveřejňují údaje o výši obratu tuzemského a mezinárodního factoringu, na druhé straně nepovažují za nutné zveřejňovat detaily o složení objemu uskutečněných transakcí, považují to za svoji „chráněnou informaci“. Přesto se dá říci, že existují určitá odvětví, kde je

factoring využíván. Patří sem např. tato odvětví: farmaceutický průmysl, lehké strojírenství, maloobchodní řetězce apod.

5. Závěr

Je ideálním produktem pro většinu odvětví ekonomiky. Zásadně řeší finanční krytí výrobních a obchodních firem, jejichž výrobky vykazují rychlou obrátku a z toho vyplývající vysoké nároky na provozní kapitál. Využívání factoringu odráží povahu ekonomiky každé země. Především je to viditelné v mezinárodním obchodu, kde země vyrábějící jistý druh zboží, jsou silnými exportéry a jiné země jsou kupujícími.

Positiva factoringové služby nelze spatřovat pouze jen v rychlém a bezproblémovém zajištění financování. Velice důležitým aspektem factoringu je i samotné zajištění správy postoupených pohledávek. Většina factoringových společností dnes již disponuje on-line modulem, ve kterém lze velmi rychle identifikovat pohledávky před splatností i po termínu splatnosti.

Pokud bychom chtěli porovnat factoring s úvěrem, určitě by ve srovnání obstál. Klient narozdíl od úvěru si potřebné zdroje nepůjčuje, ale jen prodává své pohledávky za svými odběrateli. Tím factoring nabízí další výhodu, a to nekonečnou flexibilitu této služby a zároveň zajištění financování bez zatížení úvěrem.

Velmi vhodná oblast pro jeho používání se nabízí v mezinárodních obchodních řetězcích. Dodavatelé jsou zde při prodeji svého zboží vystaveni nejen extrémnímu cenovému prostředí, ale i tlaku na splatnost faktur za dodané zboží, které se proplácí až po okamžiku prodeje konečnému zákazníkovi. V tomto případě má dodavatel při využívání factoringu jistotu, že získá své peníze vázané ve zboží dříve, než bude zboží prodáno. Z tohoto pohledu lze přínos factoringu spatřovat především v tom, že dochází ke zlepšení hospodaření společnosti využitím moderní a světově uznávané finanční služby.

Factoring se jeví jako vhodná forma financování především tehdy, když je dodavatel přímým prodávajícím, jedná se o opakované dodávky, které jsou dodávány v několika pravidelným odběratelům. Platba je realizována především formou hladké platby, doba splatnosti pohledávek je delší než 30 dnů a na pohledávky neexistuje právo třetí osoby.

Literatura

- [1] Kudelová M., *Popularita factoringu roste*, Bankovníctví č. 2/2004. s. 16.
- [2] Machala K., *Trvalý nárůst zákazníků factoringu*, Bankovníctví 8/2002, s. 36.

- [3] *Factoring a moderní financování*. Ekonom 42/2004, s. 9.
- [4] www.ufs.cz/faktoring.htm.
- [5] http://finance.dev.atlas.cz/home/firmy/financovani/forfaitig_factoring/abc/.
- [6] <http://www.dsfactoring.cz/cojeto.asp>.

FACTORING JAKO NOWOCZESNA METODA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ PRZEDSIĘBIORCÓW

Streszczenie

Factoring, jako metoda finansowania działalności operacyjnej przedsiębiorców, staje się popularny nie tylko w Republice Czeskiej, lecz również na całym świecie. Artykuł niniejszy skupia się na porównaniu wykorzystania tej metody na poszczególnych kontynentach, czego rezultatem jest obserwacja, że Europa ma największy udział w realizowanych transakcjach tego typu oraz że wzrasta ilość tychże transakcji. Porównano lata 2001 i 2002. Ponadto praca porusza kwestię obrotu w zakresie operacji factoringowych, realizowanych w Czechach w latach 2001-2002. Omówiono również zalety i wady oraz koszty związane z factoringiem.